

MLJEKARSTVO

MJESEČNIK UDRUŽENJA MLJEKARSKIH PODUZEĆA HRVATSKE

God. II.

ZAGREB, STUDENI 1952.

Broj 11.

Dr. Francetić Mirko

O STRUČNOM USAVRŠAVANJU MLJEKARSKIH KADROVA

Izgradnjom čitavog niza mljekarskih objekata napravili smo ogroman korak naprijed u unapređenju našeg mljekarstva. Ove mljekarske objekte izgradili smo i opskrbili, u najvećem dijelu, sa svestranom pomoću UNICEF-a. Pogrešno bi bilo smatrati, da je time svršen najveći i najteži dio posla. Naprotiv, sad tek dolazi ono, što je s obzirom na naše prilike i najteže izvršiti. Na nama je, da vlastitim zauzimanjem ostvarimo u punoj mjeri i prvenstveni zadatak izgrađenih mljekarskih objekata, a taj jest, da omogućimo opskrbu potrošača kvalitetnim mlijekom, i mliječnim prerađevinama. To ćemo pak moći ostvariti samo onda, bude li u novopodignutim mljekarskim objektima zaposlen i kvalificirani mljekarski kadar, koji će na svakom radnom mjestu biti svijestan, koliko o njemu ovisi, da njegov pogon ostvari svoj osnovni zadatak. Rečeno je, da je to u našim prilikama najteže izvršiti zato, što smo u tom poslu već prilično zakasnili, a sad bismo htjeli preko noći postići ono, što su drugi narodi postigli upornim radom kroz decenije.

Sigurno je, da se naš mljekarski stručni kadar razvijao u sasvim drugim prilikama nego stručni kadrovi onih naroda, u čije se rezultate dugogodišnjeg rada sada želimo ugledati. Mi zapravo imamo veoma malo školovanih iskusnih mljekara. Velika većina naših mljekarskih majstora jesu priučeni radnici, koji su s vlastitom mukom stekli svoje znanje, i mi im možemo biti samo zahvalni, što su u mljekarskom pozivu ustrajali i onda, kada je to bio najnezahvalniji posao. Ta mljekarski poziv je kod nas još i dandanas najmanje zaštićen poziv, za koji se zapravo nigdje i ne traži kakva kvalifikacija. Naravno, čito je rukovodeći mljekarski kadar, ne svojom krivnjom, nedovoljno stručno izobražen. I stoga u onom momentu, kada je odlučeno, da se izgrade suvremeni mljekarski objekti u našoj zemlji, trebalo je u isti mah odlučiti i o sistematskom stručnom uzdizanju postojećih mljekarskih kadrova i o stvaranju novih. To nije učinjeno, i danas se ne smijemo čuditi, da se situacija na tržištu mlijeka i kvalitet mlijećnih prerađevina nisu bitno izmijenili ni tamo, gdje se radi o mlijeku i mliječnim prerađevinama iz novozgrađenih mljekarskih pogona.

Što je jednom propušteno, teško je popraviti, ali nije nemoguće. Nešto je već i učinjeno. Grupa za izgradnju mljekara pri Savjetu za narodno zdravlje i socijalnu politiku Vlade FNRJ organizirala je već dosada 3 tečaja za usavršavanje mljekarskih kadrova. Dva jednomjesečna tečaja bila su namijenjena upraviteljima laboratorija mljekarskih poduzeća i jedan 21-dnevni tečaj, namijenjen direktorima mljekarskih poduzeća. Sigurno je, da je na ovim

tečajevima bilo nedostataka, a to je i razumljivo, ali je isto tako sigurno, da je bilo i uspjeha. Na putu daljnje izobrazbe mljekarskih kadrova ne bismo smjeli sustati, nego bi trebalo taj posao nastaviti služeći se stečenim iskustvima. **S tim u vezi želimo otvoriti diskusiju: kako da ostvarimo suvremenu stručnu izobrazbu kadrova, kojima raspolažemo, i kako da osiguramo priliv kvalitetnih novih kadrova.**

Nama se čini, da bi bilo dobro u prvom redu upoznati stvarni broj i kvalitetu mljekarskog kadra, kojim raspolažemo, pa da li je taj kadar pravilno raspoređen na svojim radnim mjestima. Pritom bi se utvrdilo, ne samo što nam stvarno manjka, da udovoljimo sadašnjim potrebama naših mljekarskih pogona, nego i što nam je potrebno za realni perspektivni razvoj našeg mljekarstva. Taj posao trebalo bi povjeriti jednoj komisiji u okviru udruženja mljekarskih poduzeća.

Vjerujemo, da bi se mnoga radna mjesta u našim mljekarskim pogonima, koja zauzimaju nekvalificirani radnici, mogla popuniti kvalificiranim, koji su danas izvan struke iz različitih razloga, ali bi se vratili u struku, ako bi im se ostvarili odgovarajući radni uvjeti. Ako je ova pretpostavka točna — a mislimo, da jest — onda je već to jedan put, kako da povećamo broj kvalificiranih radnika u našim mljekarskim pogonima.

Daljnja naša nastojanja moraju ići za tim, da stručno uzdignemo postojeće kadrove. Kako u mljekarskom pozivu još nije ostvarena sistematizacija stručnjaka, mi ćemo u našim izlaganjima razlikovati majstore mljekare, rukovodioce laboratorija i rukovodioce pogona.

Za daljnju stručnu izobrazbu mljekarskih majstora trebalo bi jedan naš mljekarski pogon osposobiti za uzoran rad. Ne mislimo tu na uzorne tehničke uređaje, već na uzoran rad u okviru naših mogućnosti. Razumije se, da bi kvalificirano i nekvalificirano osoblje, koje bi radilo u tom, nazovimo ga: uzornom pogonu, moralo biti izabrano između najboljih, koje imamo. U tom pogonu trebalo bi da u radu provedu naizmjenice barem mjesec dana oni majstori, za koje se zna, da im je dosadašnja stručna sprema manjkava. U tom uzornom pogonu vidjeli bi majstori, kako se pravilno rade svi poslovi u mljekarstvu, čuli bi, zašto se tako mora raditi i naučili bi, kako trebaju raditi u svojem pogonu. Razumije se, kad bi se vratili u svoj pogon, ne bi imali one uvjete, pod kojima su radili u uzornom pogonu, ali bi barem znali, u kojem se pravcu moraju boriti za poboljšanje radnih uvjeta u vlastitom pogonu. Sigurno je, da se i u najtežim prilikama, u kojima rade naši mljekarski majstori, mnogo toga dađe poboljšati s malo dobre volje. Dok bi mljekarski majstori boravili u uzornom pogonu, trebalo bi najveću pažnju obratiti praktičnom radu, a teoretska objašnjavanja odnosila bi se isključivo na to, da im se obratila pojedini praktični zahvati. Broj majstora na stručnom usavršavanju ne bi trebao biti veći od tri. Izravni nadzor nad radom »uzornog pogona« trebalo bi kao honorarnu službu povjeriti jednom od naših visokokvalificiranih mljekarskih stručnjaka (predstojniku mljekarskog instituta na sveučilištu, nastavniku tehnologije na mljekarskoj školi ili sl.). Smatramo, da ne bi bilo sretno za uzorni pogon izabrati pogon mljekarske škole.

Pitanje daljnje stručne izobrazbe rukovodilaca laboratorija vrlo je osjetljivo, ali ga treba radikalno riješiti. Ponajprije, da li smo mi načisto, što želimo dobiti od rukovodilaca laboratorija u jednom mljekarskom pogonu? Danas je njihov položaj vrlo nezavidan, i tako to ne smije ostati. Danas sutra oni

moraju biti žile kucavice pogona, i sve ono, što će biti značajno u dostignućima pogona, a što je u vezi s kvalitetom proizvoda, bit će povezano s njima. Za uspješan rad u laboratoriju hoće se mnogo ljubavi i prirodene sklonosti. Za visokokvalificiranog radnika ne smije laboratorij biti samo mjesto uhljebljenja. U tom slučaju on samo registrira događaje u pogonu, a mi želimo, da on te događaje i izaziva! Stoga moramo za taj zadatak ljude i osposobiti. Većina današnjih rukovodilaca laboratorija nalaze se već neko vrijeme u pogonima, pa prije negoli se dalje stručno uzdignu, opravdano je neka pokažu, kako su to vrijeme iskoristili.

Stoga smatramo, da je zbog daljnjeg stručnog uzdizanja laboratorijskih stručnjaka naročito važno održati ozbiljan teoretski i praktični ispit, na kojem bi oni pokazali, koliko su ovladali problematikom svog pogona, kako izvršuju svoje zadatke i što se prema tomu može od njih očekivati u daljnjem radu. Koji ne zadovolje na tom ispitu, treba da svoje mjesto ustupe boljima. Koji zadovolje, njima treba omogućiti barem 6 mjesečni praktični rad u jednom ili dva naša instituta, koji se bave problemima mljekarstva. Njihov rad u tim institutima treba da im proširi znanje i dađe veću sigurnost u onom području, na kojem rade i u svom laboratoriju. U vezi s pitanjem stručnog uzdizanja laboratorijskih rukovodilaca u mljekarskim pogonima potrebno je osvrnuti se i na struku, iz koje treba da se regrutiraju laboratorijski stručnjaci mljekarskih pogona. Smatramo, da tu dolazi u obzir veterinarska, agronomska i kemičarska struka, već prema osnovnom zadatku i opsegu rada u pogonu. Negdje će biti posla samo za pripadnike prvih dviju struka, a negdje i za pripadnike svih triju struka. Ali i bez obzira na pripadnost stručni — gledajući samo na stupanj razvitka naših mljekarskih pogona — laboratorijski stručnjaci u mljekarskim pogonima treba da potpuno ovladaju tehnikom, kako se izoliraju, uzgajaju, čuvaju i primjenjuju kulture mikroba, koji su korisni u mljekarstvu, a kako se izoliraju i raspoznavaju mikrobi, koji su štetni ne samo u mljekarstvu, nego i po ljudsko zdravlje. Nadalje da znaju, kako se izvode osnovne fizikalno-kemijske analize, kojima će utvrđivati kvalitetu proizvoda vlastitih pogona.

Najteži je problem, kako ćemo dalje stručno uzdizati rukovodiocce pogona. Najteži zato, jer dok nadležni ne rasčiste pitanje, tko može biti rukovodilac mljekarskog pogona, dotle je teško pisati o njegovu daljnjem stručnom uzdizanju. Mi smo načisto s tim, da se rukovođenje bilo kojim pogonom, pa i mljekarskim, ne uči u školi. Ali isto smo tako načisto, da rukovodioci mljekarskih pogona moraju biti ljudi, koji su svojim radom stekli određenu reputaciju u mljekarstvu, i stoga ih treba birati natječajem, u kojem će biti određen minimum kvalifikacija za rukovodioca mljekarskog pogona. Takvi ljudi će se i sami u svom daljnjem radu usavršavati i ne treba im držati tečajeve za stručno uzdizanje. Nemamo li takvih ljudi dovoljno, tad treba omogućiti, nekvalificiranim rukovodiocima mljekarskih pogona, koji su na svojim današnjim položajima pokazali, da imaju prirodnog dara za rukovođenje, da se dalje stručno izobrazu. Njih treba u nekoliko kraćih tečajeva, za vrijeme mljekarske mrtve sezone upoznati s historijskim razvitkom organizacije mljekarstva u zemljama s naprednim mljekarstvom, sa suvremenom organizacijom mljekarstva, sa suštinskim zadacima mljekarstva, s osnovnim higijenskim i ekonomskim načelima u mljekarstvu i sa suštinom pojedinih tehnoloških procesa u obradi i preradi mlijeka. Detalje plana ovakvih tečajeva treba uvijek

sastaviti prema opsegu stručne i opće obrazovanosti ljudi, koje na njih pozivamo.

Za stručno uzdizanje nekvalificiranog osoblja u pojedinim mljekarskim pogonima treba obvezati mljekarske majstore i rukovodioce laboratorija tih pogona.

Kad je već riječ o stručnom uzdizanju kadrova, osvrnut ćemo se i na t. zv. specijalizaciju u inostranstvu. Na ovu bi trebali imati pravo samo oni stručnjaci iz redova mljekarskih majstora i laboratorijskih radnika, koji su potpuno svladali abecedu svoje struke kod kuće. U inostranstvo bi trebalo slati ljude izabrane na temelju natječaja s određenim zadatkom, bez obzira, u ime koje organizacije (UNICEF, FAO i t. d.) bi išli u inostranstvo. Sigurno je, da spomenute organizacije, kad daju pomoć za usavršavanje naših ljudi u inostranstvu, ne stavljaju uvjet, da to budu ljudi, koje imenuju njihovi predstavnici u našoj zemlji. Rezultat natječaja trebala bi ocjenjivati komisija, a članovi komisije, trebali bi biti poznati stručnjaci na polju mljekarstva. Sistem ekskurzija u inozemstvo, iako je vrlo dobar za učesnike ekskurzije, ne donosi zajednici one koristi, koje bi trebao donijeti s obzirom na materijalne žrtve, koje zajednica za njihovo ostvarenje snosi. Nezdrava je pojava, da se za odlazak pojedinih stručnjaka u inostranstvo u stručnim krugovima obično sazna tek onda, kad već imaju putne isprave u džepu. Na taj način nije ostvareno jedino ispravno načelo, da na usavršavanje u inostranstvo trebaju ići samo oni stručnjaci, koji su to svojim dosadašnjim zauzimanjem u radu i zaslužili.

I konačno preostaje još jedno pitanje priliva novih kvalitetnih mljekarskih kadrova. To je zapravo pitanje produkcije školovanog mljekarskog kadra. Tu ističemo odmah, da ni najbolje škole ne mogu datiiskusne praktičare. Tek onda, kad đak svrši školu, pa makar to bio i univerzitet, počinje učiti, kako se u praksi primjenjuje stečeno znanje. Razumije se, što je program školovanja realniji i što su bolji nastavnici, to će i svršeni đak imati solidniji temelj, na kojem će u praksi izgrađivati vlastito iskustvo.

Što treba škola dati budućem majstoru mljekaru ili rukovodiocu laboratorija i kako mi stojimo u tom pogledu, posebno je pitanje, koje prelazi okvir ovoga članka, pa ga ne ćemo ni načinjati.

Smatramo za potrebno, da našim izlaganjima dodamo još i ovo. Nije najakutniji problem našeg mljekarstva samo nestašica školovanog stručnog kadra. Mnogo ozbiljniji i akutniji je problem, kako ćemo planski organizirati uzdizanje našeg mljekarstva. Sve došle, dok narodni odbori, državna dobra i radne zadruge rješavaju mljekarska pitanja na svom terenu tako, kako misle, da je momentano za njih najkorisnije, bez obzira na interese cjeline, ne će našem mljekarstvu pomoći ni najstručniji kadrovi. Stoga se moramo boriti za donošenje **mljekarskog zakona**, koji će obvezati svakog člana naše narodne zajednice, da poštuje osnovne principe naprednog mljekarstva i potrebe našeg radnog čovjeka na kvalitetnom mlijeku i mliječnim prerađevinama. Pri donošenju takvog zakona ne bi se trebalo previše obazirati na to, kako je problem mljekarstva riješen u ovoj ili onoj zemlji. Bitno je, da zakon odgovara mentalitetu našeg čovjeka, našem kulturnom i ekonomskom standardu. Kako danas, na žalost, još nemamo nijednog državnog organa ili tijela, koje bi se moglo s dovoljno autoriteta boriti za donošenje ovakvog zakona, treba da tu borbu prihvate udruženja mljekarskih poduzeća.